De arbeidsmarkt voor sport en bewegen

Een korte versie van
Arbeidsmarktmonitor Sport 2008
Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt
in opdracht van Calibris, NOC*NSF en WOS

De arbeidsmarkt voor sport en bewegen

Colofon

Redactie:	C. Smit en A. ten Hagen
Eindredactie:	S. Terheggen, R. Veldman, N. van Veldhoven en H. Schuit
Ontwerp en opmaak:	Pencil**point** - Reclamemakers & Vormgevers, Woerden
Drukwerk:	DeltaHage, Den Haag

De arbeidsmarkt voor sport en bewegen is de korte versie van de *Arbeidsmarktmonitor Sport 2008. Zicht op beroepsonderwijs en arbeidsmarkt op het gebied van sport en bewegen* (AMMS 2008).
De AMMS 2008 werd in opdracht van Calibris, NOC*NSF en WOS gemaakt door het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) in samenwerking met Kennispraktijk.

Kenniscentrum Calibris
Contactpersoon: S. Terheggen
Postbus 131
3980 CC Bunnik
tel: 030 7507 000
fax: 030 7507 001

WOS
Contactpersoon: R. Veldman
Postbus 185
6800 AD Arnhem
Papendallaan 50, Arnhem
tel: 026 4834 450

NOC*NSF
Contactpersoon: N. van Veldhoven
Papendallaan 60
6816 VD Arnhem
tel: 026 4834 400

ISBN: 978-90-5472-115-4
NUR: 133

© 2009 Arko Sports Media, Nieuwegein
Behoudens uitzondering door de wet gesteld mag, zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende(n) op het auteursrecht, zijnde de uitgeefster van deze uitgave, door de rechthebbende(n) gemachtigd namens hem (hen) op te treden, niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, hetgeen ook van toepassing is op de gehele of gedeeltelijke bewerking.

Inhoud

Inleiding 9

I De sportgerelateerde arbeidsmarkt in 2008 11
De omvang van de sportgerelateerde arbeidsmarkt in 2008 12
De arbeidsmarkt verdeeld in sectoren 12

II De uitstroom van sportgerelateerde mbo- en hbo-opleidingen 17
De omvang van de uitstroom 18
Een diploma. En dan? 18
Aan het werk 19
Verder leren 25
Zonder werk 25

III De personeelsvraag 2008-2013 29
De personeelsvraag op basis van historische ontwikkelingen 30
De personeelsvraag op basis van werkgevers-verwachtingen 33
Prognoses 34

IV Het personeelsaanbod 2008-2013 37
Aannames personeelsaanbod 2008-2013 38
Verwachtingen personeelsaanbod 2008-2013 39

V De aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt 2008-2013 41
Aannames vraag en aanbod arbeidsmarkt 2008-2013 42
Verwachtingen vraag en aanbod arbeidsmarkt 2008-2013 43

VI Opleidingen en stages 45
Opleidingen: voorbereiding op de arbeidsmarkt 46
Stages: brug tussen opleiding en werk 47

VII Beleidsimplicaties van de onderzoeksresultaten 51
De onderzoeksresultaten in perspectief 52
Moeten opleidingen maatregelen nemen? 55

Inleiding

In deze tijden van recessie zijn er nog steeds kansen op de arbeidsmarkt. Mogelijkheden in roerige episodes. Ondanks veel onzekerheden is er wel de zekerheid dat de arbeidsmarkt sport zich onderscheidt van andere sectoren. Dit komt onder andere door haar dynamiek. Deze kracht komt naar voren in de ontwikkelingen binnen de sport, zowel inhoudelijk als in absolute en relatieve aantallen op de arbeidsmarkt. De inhoudelijke ontwikkelingen hebben bijvoorbeeld te maken met de professionalisering binnen verenigingen, de marktwerking in de sport en de maatschappelijke trend om sport ook als middel in te zetten in de sectoren welzijn, onderwijs en zorg.

Maar wat betekenen deze ontwikkelingen binnen de sport in heden, verleden en nabije toekomst voor de aantallen werknemers die in deze sector werkzaam zijn? Welke eisen stellen werkgevers aan hun personeel? Is er voldoende markt voor de studenten van de mbo- en hbo-opleidingen? Welke eerste stappen zetten de mbo- en hbo-studenten in hun carrière? Waar ligt het accent in hun takenpakket? Wat weten we over stages? In deze korte rapportage vindt u het antwoord op deze veelgestelde vragen.

Arbeidsmarktmonitor Sport 2008

*Deze publicatie is tot stand gekomen in opdracht van Calibris, NOC*NSF en de WOS (Werkgeversorganisatie in de Sport). De gepresenteerde onderzoeksresultaten komen uit de* Arbeidsmarktmonitor Sport 2008 *(AMMS 2008, Kenniscenturm Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt). Deze is gebaseerd op de resultaten van onderzoeken onder mbo- en hbo-gediplomeerden en werkgevers. De onderzoeken zijn uitgevoerd door het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) in opdracht van Calibris, de WOS en NOC*NSF. Voor het deelonderzoek onder hbo-gediplomeerden is afstemming gezocht met het directeurenoverleg van de ALO's (ALODO) en de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO) en heeft KBA samengewerkt met bureau Kennispraktijk.*

1

Hoofdstuk

De sportgerelateerde arbeidsmarkt in 2008

- In 2008 hebben circa 75.000 mensen een betaalde baan in de sport;
- De arbeidsmarkt voor sport en bewegen telt in 2008 ruim 50.000 fte's;
- Mensen met een sportopleiding vinden betaalde banen bij verschillende organisaties op de arbeidsmarkt, onder andere bij zwembaden en sportverenigingen.

De omvang van de sportgerelateerde arbeidsmarkt in 2008

In 2008 telt de arbeidsmarkt voor sport en bewegen ruim 50.000 fte's. Het grootste deel bevindt zich in de sportgerelateerde sector: bijna 30.000 fte's. Ruim 15.000 fte's komen voor rekening van de branche-eigen sector en het resterende deel is voor de sportverenigingen. De totale hoeveelheid banen is veel groter dan het aantal fte's. Dit komt doordat mensen gedeeltelijk parttime werken. Ongeveer 75.000 mensen hebben een betaalde baan in de sportsector.

De arbeidsmarkt verdeeld in sectoren

Hoofdsectoren arbeidsmarkt

Voor het onderzoek waarop dit boek is gebaseerd (AMMS 2008) is de arbeidsmarkt verdeeld in drie hoofdsectoren:

- *sportverenigingen;*
- *branche-eigen organisaties. Dit zijn alle sportorganisaties met uitzondering van sportverenigingen. Te denken valt aan sportbonden en sportkoepels, fitnesscentra, zwembaden, gemeenten, provinciale sportraden en buitensportondernemingen;*
- *aanpalende sectoren. Dit zijn organisaties waarvan de kernactiviteiten niet zijn gericht op sport en bewegen, maar waarbinnen wel sprake is van sportgerelateerde functies. Deze organisaties vinden we in het onderwijs, toerisme & recreatie, zorg & welzijn en bij justitie, politie, defensie en brandweer.*

Aandeel sportgerelateerde functies per (sub)sector

Sportgerelateerde medewerkers werken in veel verschillende organisaties op de arbeidsmarkt. Algemeen bekend zijn de docenten Lichamelijke Opvoeding (LO) in het middelbaar onderwijs en de sportinstructeurs in het fitnesscentrum. Ook in het toerisme, de zorg en bij de politie werken medewerkers met een sportachtergrond.

Belangrijke werkgevers

De belangrijkste sector voor gediplomeerden van sportgerelateerde beroepsopleidingen is die van de aanpalende organisaties. Deze sector is goed voor ruim de helft van de betaalde sportgerelateerde fte's. In figuur 1.1 zijn de branche-eigen organisaties en sportverenigingen uitgesplitst. Gezien het specifieke karakter van de sportverenigingen is ervoor gekozen deze apart weer te geven.

1. De cijfers gelden voor zowel hbo- als mbo-opleidingen.
2. Figuur 1.2 is een bewerking van de tabellen 5.1 tot en met 5.3 uit de AMMS 2008.

Aantal betaalde sportgerelateerde fte's per sector 2008

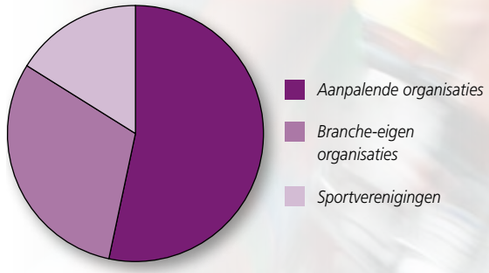

Figuur 1.1[1]

Binnen de aanpalende sector zijn vooral het voortgezet onderwijs, de welzijnssector, toerisme & recreatie en de zorg belangrijke werkgevers van betaalde sportmedewerkers (zie figuur 1.2). Binnen de branche-eigen sector zijn de meeste sportgerelateerde banen te vinden bij fitnesscentra.

Percentage betaalde sportgerelateerde fte's per subsector 2008

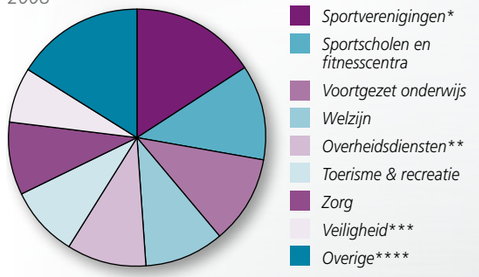

Figuur 1.2[2]

* *Sportverenigingen zijn strikt genomen weliswaar geen subsector, maar zijn in de AMMS 2008 niet verder opgesplitst omdat de respons niet voor alle sportdisciplines voldoende was om er representatieve conclusies aan te verbinden.*
** *Overheidsdiensten: gemeenten en provinciale sportraden.*
*** *Veiligheid: justitie, politie, defensie en brandweer.*
**** *Overige: alle subsectoren die individueel voor minder dan vijf procent bijdragen aan de totale betaalde aanpalende sectoren. Specifiek gaat het hierbij om buitensportorganisaties, primair onderwijs, zwembaden, mbo, sportbonden en hbo.*

Aantal vrijwillige sportgerelateerd fte's 2008

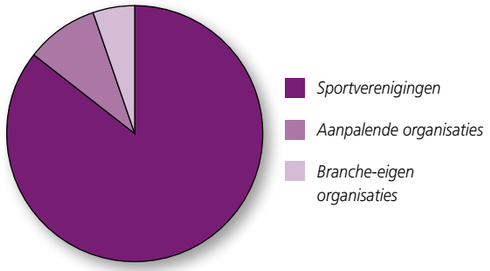

Figuur 1.3[2]

De verdeling van onbetaalde fte's over de drie onderscheiden hoofdsectoren geeft een ander beeld dan figuur 1.1. In de figuur hiernaast is te zien dat het merendeel vrijwilligerswerk doet bij sportverenigingen.

In figuur 1.4 staan de percentages sportgerelateerde fte's voor de drie in dit onderzoek onderscheiden hoofdsectoren. Dit zijn zowel de betaalde als onbetaalde fte's.

Percentage sportgerelateerde fte's per (sub)sector

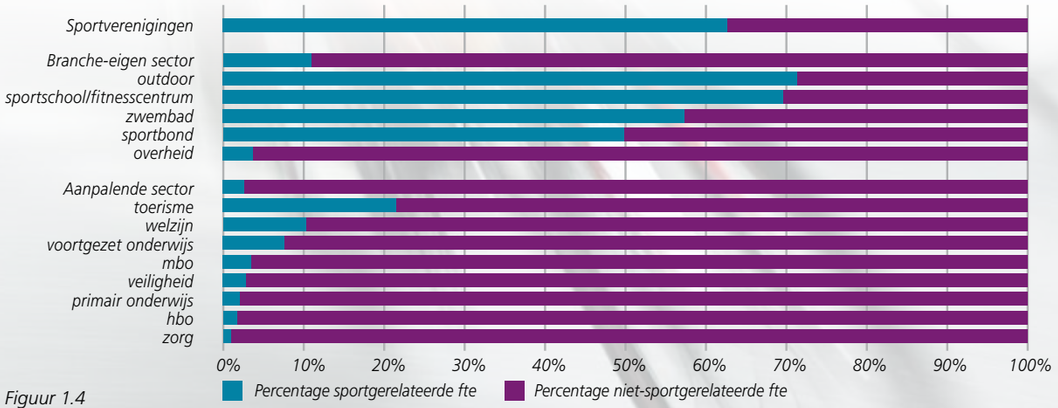

Figuur 1.4

2

Hoofdstuk

De uitstroom van sportgerelateerde mbo- en hbo-opleidingen

- Ieder jaar komen er ongeveer 3.500 beroepsbeoefenaren op het gebied van sport en bewegen bij in Nederland;
- Van de mbo'ers en hbo'ers die een sportgerelateerde opleiding hebben afgerond, komt het grootste deel terecht in de sport (voor mbo'ers is dit zeventig procent en voor hbo'ers meer dan tachtig procent);
- Tussen 2003 en 2008 werd voor bijna de helft van de sportgerelateerde vacatures een opleiding op mbo-niveau vereist en voor ruim een derde een hbo-opleiding;
- Bijna drie op de vier mbo'ers kiest voor een vervolgstudie;
- Van de mbo'ers met een SB-diploma die beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt heeft ten tijde van het onderzoek ongeveer vijf procent geen werk;
- Het werkloosheidspercentage van hbo'ers met een sportgerelateerde opleiding die beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt bedraagt ten tijde van het onderzoek twee procent;
- Bij mbo'ers die al langer geleden zijn afgestudeerd komen de werkloosheidscijfers overeen met het landelijk gemiddelde. Onder afgestudeerde hbo'ers uit oudere afstudeercohorten is de werkloosheid zelfs nihil.

De omvang van de uitstroom

In de afgelopen jaren is de stroom studenten die de sportgerelateerde mbo- en hbo-opleidingen verlaten en de arbeidsmarkt betreden gegroeid. Een belangrijke oorzaak is de toename van het aantal opleidingen. Zo startte het mbo in 2002 met SB-opleidingen op niveau 2 en 3 en was er in het hbo vooral sprake van een groei van het aantal niet-ALO's, die zich richten op bijvoorbeeld management of marketing op het gebied van sport en bewegen.

In 2007 telden de mbo-opleidingen Sport & Bewegen in totaal bijna 2.400 schoolverlaters en de hbo-sportopleidingen ruim duizend. Daarom komen er jaarlijks ongeveer 3.500 beroepsbeoefenaren op het gebied van sport en bewegen bij in Nederland.

Een diploma. En dan?

Uitstroombestemming mbo'ers

Figuur 2.1 laat de uitstroombestemming van mbo'ers zien. Hieruit blijkt dat het merendeel van de respondenten (72%) na de SB-opleiding nog een opleiding gaat volgen. De meesten van hen doen dit direct na het afstuderen.

Uitstroombestemming mbo-gediplomeerden

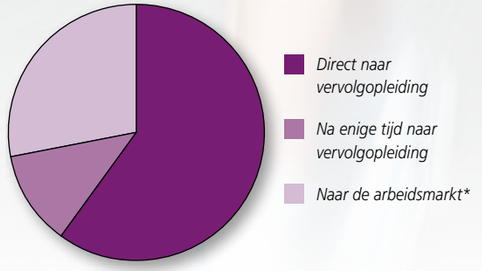

Figuur 2.1

* *Het betreft hier de groep gediplomeerden die meteen na de studie aan het werk is gegaan en ten tijde van het onderzoek (in het najaar van 2008) nog steeds aan het werk is.*

In de loop van de afgelopen jaren is een verschuiving waar te nemen in de uitstroombestemming van mbo-gediplomeerden op niveau 4. In het schooljaar 2006/2007 stroomt een groter deel van de studenten (ruim dertig procent) door naar de arbeidsmarkt dan in 2003/2004 (meer dan twintig procent).

Uitstroombestemming hbo'ers

Twee derde van de hbo-gediplomeerden gaat werken, terwijl een op de vijf gediplomeerden direct start met een vervolgopleiding. Een kleiner deel wacht hier enige tijd mee; gemiddeld achttien maanden (zie figuur 2.2).

Uitstroombestemming hbo-gediplomeerden

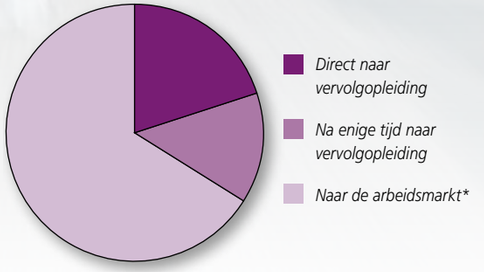

Figuur 2.2

* *Het betreft hier de groep gediplomeerden die meteen na de studie aan het werk is gegaan en ten tijde van het onderzoek (in het najaar van 2008) nog steeds aan het werk is.*

Hoe dan ook een baan

Of gediplomeerde mbo'ers en hbo'ers nu verder leren of niet, de meesten hebben hoe dan ook één of meerdere banen. Tijdens het onderzoek (najaar 2008) had meer dan tachtig procent van de onderzochte mbo-gediplomeerden een baan. Dit gold ook voor bijna alle hbo-gediplomeerden. Dit is inclusief vrijwilligersbanen. Voor zowel de mbo'ers als de hbo'ers geldt dat ongeveer een kwart meerdere banen heeft.

Aan het werk

Bijna dertig procent van de mbo-gediplomeerden en ruim zestig procent van de hbo-gediplomeerden betreedt direct na de sportopleiding de arbeidsmarkt.

Een baan in de sport?

De banen van mbo- en hbo-gediplomeerden zijn niet allemaal sportgerelateerd. Van de banen van werkende mbo'ers die geen opleiding meer volgen is zeventig procent sportgerelateerd. Bij de hbo'ers ligt dit percentage hoger, namelijk op meer dan tachtig procent. Bij de gediplomeerde mbo'ers en hbo'ers die nog een vervolgstudie doen ligt het percentage banen dat sportgerelateerd is lager (namelijk op respectievelijk zestig en ruim zeventig procent).

Een baan buiten de sport

Een deel van de mbo'ers (30%) en de hbo'ers (16%) komt terecht in een niet-sportgerelateerde baan. Ruim zestig procent van de mbo'ers en veertig procent van de hbo'ers die buiten de sport aan het werk zijn gegaan heeft daar bewust voor gekozen. De aanstellingsomvang, het beloningsniveau en inhoudelijke aspecten spelen bij deze keuze een belangrijke rol. Er is ook een groep voor wie de baan buiten de sport geen bewuste keuze was. Ongeveer twintig procent van de mbo'ers en bijna een derde van de hbo'ers geeft aan dat ze geen sportgerelateerde baan konden vinden.

Sportgerelateerde functies

Er bestaan grote verschillen tussen de banen van mbo'ers en hbo'ers. Die zijn voor een groot deel toe te schrijven aan het verschil in opleidingsniveau en de onderwijsbevoegdheid die verbonden is aan het ALO-diploma.

Sportgerelateerde functies van mbo'ers

Ruim één op de drie gediplomeerde mbo'ers met een sportgerelateerde baan werkt als sportinstructeur/sportbegeleider. Andere veelvoorkomende functies zijn trainer/coach en docent LO (zie hiervoor figuur 2.3).

*Functiebenamingen sportgerelateerde banen mbo-afgestudeerden**

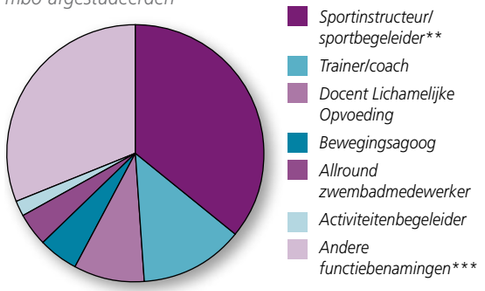

Figuur 2.3

* *In deze figuur staan de benamingen van de (geheel of gedeeltelijk) sportgerelateerde functies van mbo-gediplomeerden die geen vervolgopleiding meer volgen. Het overzicht betreft zowel betaalde als vrijwillige functies.*

** *Andere benamingen van functies in dezelfde categorie zijn fitnessinstructeur, sportleider en sport- en bewegingsbegeleider.*

*** *Andere functiebenamingen zijn bijvoorbeeld operationeel manager SB, beleidsmedewerker sport, combinatiefunctionaris SB, sportopbouwwerker, sportbuurtwerker, recreatiemedewerker, verenigingsmanager, toezichthoudend zwembadmedewerker, fysiotherapeut, evenementenmanager, psychomotorisch therapeut, pedagogisch medewerker, masseur, sportcoördinator, verkoper (van sportartikelen) en zwemleraar.*

Bijna één op de tien mbo'ers is werkzaam als docent LO, een functie waarvoor doorgaans een hbo-opleiding wordt gevraagd. Een verklaring hiervoor is dat een deel van de onderzochte mbo'ers reeds enkele jaren geleden de mbo-studie heeft afgerond en nadien een hbo-vervolgopleiding heeft gedaan. Daarnaast typeert een aantal afgestudeerden hun baan als onderwijsassistent of LOBOS'er mogelijk als docent LO.

*Functiebenamingen sportgerelateerde banen hbo-afgestudeerden**

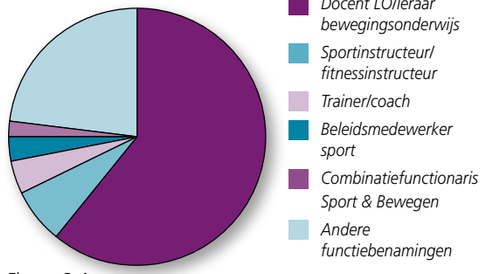

Figuur 2.4

* *In deze figuur staan de benamingen van de (geheel of gedeeltelijk) sportgerelateerde functies van hbo-gediplomeerden die geen vervolgopleiding meer volgen. Het overzicht betreft zowel betaalde als vrijwillige functies.*

3. LOBOS staat voor Leraar Ondersteuner Bewegingsonderwijs en Sport.

** *Andere functiebenamingen zijn bijvoorbeeld bewegingsagoog, sportopbouwwerker, sportbuurtwerker, BOS-medewerker (inclusief LOBOS[3]), operationeel manager Sport & Bewegen, allround zwembadmedewerker, activiteitenbegeleider, verenigingsondersteuner, projectleider/coördinator/manager bij diverse sportprojecten, sportconsulent, onderzoeker en fysiotherapeut.*

Sportgerelateerde functies van hbo'ers

Het merendeel van de hbo'ers die aan de slag zijn gegaan in de sport is werkzaam als docent LO (zie figuur 2.4). Dat is te verklaren doordat vier op de vijf respondenten de ALO hebben gedaan. Gediplomeerde hbo'ers die geen ALO hebben gedaan, gaan vooral vaak aan het werk als beleidsmedewerker sport en combinatiefunctionaris Sport & Bewegen.

Zeven procent van de hbo'ers is aan de slag gegaan als sportinstructeur, terwijl deze baan algemeen wordt beschouwd als een functie onder hbo-niveau. Het is mogelijk dat veel hbo'ers de functie in eerste instantie aanvaarden om van daaruit verder te zoeken naar een 'betere baan' in de sport. Ditzelfde geldt overigens voor niveau 4-mbo'ers.

Sportgerelateerde banen naar sector

Sportgerelateerde banen van mbo'ers naar sector

Mbo'ers zijn werkzaam bij verschillende soorten werkgevers (zie figuur 2.5). Een vijfde van hen werkt bij

een fitnesscentrum. Andere grote werkgevers zijn sportverenigingen, zorg- en welzijnsinstellingen en het onderwijs.

Sportgerelateerde banen mbo'ers naar sector*

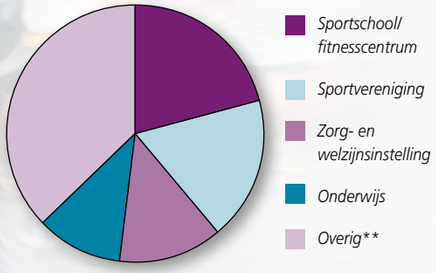

Figuur 2.5

* Het betreft hier zowel betaalde als onbetaalde banen.
** Overige sectoren zijn onder andere zwembaden, overheid of semioverheid (inclusief Sportservices), outdooronderorganisaties, toerisme & recreatie, justitiële inrichtingen, sportbonden, defensie en politie.

Sportgerelateerde banen hbo'ers naar sector*

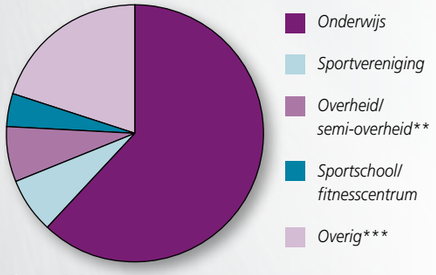

Figuur 2.6

* Het betreft hier zowel betaalde als onbetaalde banen.
** Onder overheid/semioverheid vallen ook de Sportservices.
*** Overige sectoren zijn onder andere sportbonden, zorg- en welzijnsinstellingen, zwembaden, outdooronderorganisaties, toerisme & recreatie, justitiële inrichtingen en defensie.

Sportgerelateerde banen van hbo'ers naar sector

De hbo'ers in de sport werken vaak in het onderwijs (zie figuur 2.6). Ruim zestig procent is daar aan de slag gegaan, een percentage dat vrijwel overeenkomt met het percentage docenten LO in figuur 2.4.

Kerntaken

Praktische, uitvoerende taken, instructietaken en organisatorische taken

Het accent van het takenpakket van sportgerelateerde functies ligt volgens afgestudeerde mbo'ers en hbo'ers bij praktische, uitvoerende taken, instructietaken en organisatorische taken. Werkgevers vinden praktische taken alleen minder belangrijk voor de functies beleidsmedewerker, BOS-medewerker, verenigingsondersteuner, combinatiefunctionaris Sport & Bewegen en operationeel manager Sport & Bewegen. Instructietaken vinden werkgevers minder belangrijk voor beleidsmedewerkers en verenigingsondersteuners.

Beleids- en managementtaken

Mbo'ers en hbo'ers geven aan dat beleids- en managementtaken gewoonlijk minder belangrijk zijn in hun werk. Dit geldt ook voor hbo'ers die langer zijn afgestudeerd. Volgens de werkgevers zijn beleidstaken vooral belangrijk voor beleidsmedewerkers, verenigingsmanagers, verenigingsondersteuners, operationeel managers Sport & Bewegen en – in iets mindere mate – voor activiteitenbegeleiders en BOS-medewerkers. Werkgevers zijn van mening dat managementtaken belangrijk zijn voor verenigingsmanagers en operationeel managers Sport & Bewegen en in mindere mate voor beleidsmedewerkers en verenigingsondersteuners.

Opstellen van en adviseren over trainingsschema's en behandelplannen

Het opstellen van en adviseren over trainingsschema's en behandelplannen is een belangrijke taak voor trainers/coaches, sport- & bewegingsbegeleiders, sportinstructeurs, bewegingsagogen, verenigingsmanagers en combinatiefunctionarissen Sport & Bewegen. Voor mbo'ers is deze taak verhoudingsgewijs belangrijker dan voor hbo'ers.

Opleidingseisen

Werkgeverseisen over opleidingstype en opleidingsniveau

Figuur 2.7 geeft inzicht in de verdeling van opleidingseisen die door werkgevers worden toegepast voor sportgerelateerde functies.

Opleidingstype

Zowel gediplomeerde mbo'ers als hbo'ers (beide groepen rond de tachtig procent) als werkgevers (ruim tachtig procent) geven aan dat voor het vervullen van functies binnen de sector sport en bewegen een sportgerelateerde opleiding vereist is.

Opleidingseisen voor sportgerelateerde functies

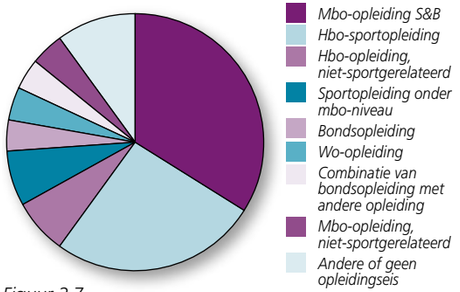

Figuur 2.7

Opleidingsniveau

Tussen 2003 en 2008 werd voor ongeveer de helft van de sportgerelateerde vacatures een opleiding op mbo-niveau vereist en voor ruim dertig procent een hbo-opleiding. Daarmee laten deze opleidingen andere studies ver achter zich.

Voor meer dan tien procent van de sportgerelateerde banen van mbo'ers geldt een hbo-sportopleiding als eis. Dit relatief hoge percentage wordt mogelijk verklaard doordat de betreffende mbo'ers na hun oorspronkelijke opleiding ook nog een hbo-opleiding hebben gevolgd.
De omgekeerde situatie komt minder voor: voor meer dan vijf procent van de functies van hbo'ers is een SB-opleiding op mbo-niveau vereist. De hbo'ers die een sportgerelateerde functie op mbo-niveau hebben, zijn vaak recent afgestudeerd.
In vergelijking met de sportgerelateerde functies op mbo- en hbo-niveau is het aantal functies waarvoor een sportgerelateerde wo-opleiding gevraagd wordt relatief beperkt. De onderzoeksgegevens lijken er op te wijzen dat het aandeel wo-vacatures in de totale personeelsvraag groeit en dat het gevraagde opleidingsniveau voor sportgerelateerde functies in het algemeen hoger wordt.

Aanstellingsomvang

Hbo'ers zijn gemiddeld meer uren per week werkzaam in de sport dan mbo'ers en hun sportgerelateerde baan heeft gemiddeld een grotere omvang (zie tabel 2.1).

Vast, tijdelijk of vrijwillig

De meerderheid van de mbo'ers en hbo'ers krijgt een vast contract. Hbo'ers hebben wel iets vaker een vaste aanstelling dan mbo'ers. Datzelfde geldt voor gediplomeerden die geen vervolgopleiding meer doen in vergelijking met gediplomeerden die nog wel studeren. Ook geldt dat het aandeel vaste contracten groter is bij diegenen die langer geleden hun opleiding hebben afgerond.

	Aantal sportgerelateerde uren per week	Omvang gemiddelde sportgerelateerde baan
Hbo'ers die niet meer studeren	34	27
Mbo'ers die niet meer studeren	30	23
Hbo'ers die werken en studeren	23	20
Mbo'ers die werken en studeren	15	10

Tabel 2.1 Sportgerelateerde arbeidsuren van mbo'ers en hbo'ers per week en per baan

Verder leren

Ruim zeventig procent van de mbo-gediplomeerden en meer dan dertig procent van de hbo-gediplomeerden start (al dan niet na enige tijd) met een vervolgopleiding.

Studierichting

Lang niet alle mbo'ers en hbo'ers die verder leren, kiezen voor een sportgerelateerde vervolgopleiding. Veel mbo'ers die kiezen voor een niet-sportgerelateerde studie maken wel de keuze voor een opleiding die daar indirect aan verwant is (namelijk dertig procent van alle mbo'ers die verder leert). Veelal gaat dat dan om opleidingen met een pedagogische of fysiologische invalshoek. Minder dan een vijfde van de mbo-gediplomeerden kiest voor een vervolgopleiding die niets met sport en bewegen te maken heeft.

Studieniveau

De meeste vervolgopleidingen van mbo'ers (ruim zeventig procent) zijn op hbo-niveau. Minder dan een kwart van de doorstuderende mbo'ers kiest voor een vervolgopleiding op mbo-niveau. Bij de hbo'ers ligt dat anders. Een ruime meerderheid kiest bij de vervolgopleiding wederom voor het hbo. Ruim een kwart van hen gaat verder in het wetenschappelijk onderwijs.

De aansluiting tussen de vervolgstudie en de oorspronkelijke studie

Ongeveer de helft van zowel de mbo- als hbo-gediplomeerden die verder leert vindt dat hun vervolgopleiding goed tot zeer goed aansluit op hun oorspronkelijke beroepsopleiding. Ongeveer een vijfde beoordeelt de aansluiting als slecht tot zeer slecht. Tussen de verschillende typen vervolgopleidingen bestaan grote verschillen. Sportgerelateerde studies van hetzelfde niveau scoren het beste.

Zonder werk

Meerderheid heeft een baan

Een meerderheid van de gediplomeerden (ruim tachtig procent van de mbo'ers en hbo'ers) is sinds het afstuderen nog niet werkloos geweest. Mbo'ers en hbo'ers die ooit werkloos waren, geven daarvoor verschillende redenen. Ongeveer veertig procent zegt dat er na het afstuderen niet onmiddellijk een baan in de sportsector voorhanden was. Een kleiner deel van de mbo'ers en hbo'ers die wel eens zonder werk zaten geeft aan dat ze geen baan konden vinden.

Werkloosheidscijfers 2008

Van de mbo'ers die zich in 2008 op de arbeidsmarkt bevinden en geen vervolgopleiding doen, is ruim vijf

procent werkloos. Bij de hbo'ers is dit twee procent. De werkloosheidspercentages verschillen per afstudeerjaar. Dat geldt zowel voor gediplomeerde mbo'ers als hbo'ers. Voor het mbo bestaat er een verband tussen het afstudeerniveau en het werkloosheidscijfer. De werkgelegenheid voor niveau 4-gediplomeerden is beter dan die voor gediplomeerden op niveau 2 en 3.

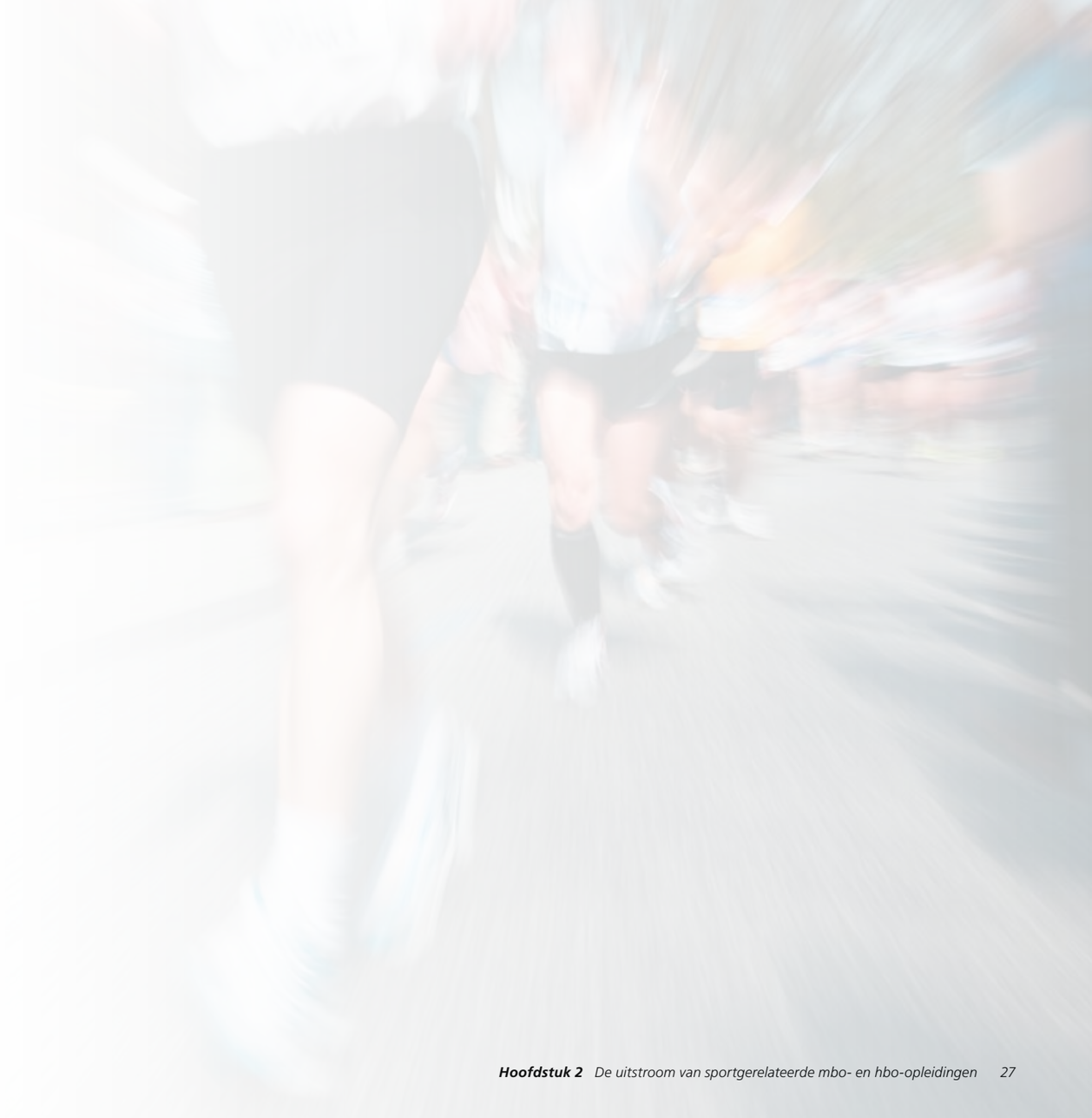

3

Hoofdstuk

De personeelsvraag 2008-2013

- Naar verwachting groeit de betaalde sportgerelateerde personeelsvraag tussen 2008 en 2013 met 4.000 tot 6.000 fte's;
- Bijna 40 procent van die groei zal zich in de toekomst voordoen in functies op het snijvlak van welzijn, onderwijs en sport;
- De vervangingsvraag in deze periode ligt tussen de 5.500 en 12.500 fte's.

De personeelsvraag op basis van historische ontwikkelingen

Uitbreidingsvraag en vervangingsvraag

Om de ontwikkeling van de vraag naar personeel helder in beeld te brengen, wordt een onderscheid gemaakt tussen de personele uitbreidingsvraag en de vervangingsvraag. Samen vormen zij de totale personeelsvraag. De uitbreidingsvraag is dat deel van de personeelsvraag dat kan worden toegeschreven aan uitbreiding van de formatie en komt dus overeen met de groei van de werkgelegenheid. De vervangingsvraag heeft geen invloed op de omvang van de formatie. Het gaat hierbij namelijk om de vervanging van zittend personeel.

De omvang van de personeelsvraag

Historie (2003-2008)

De uitbreidingsvraag van het aantal betaalde fte's is de afgelopen jaren gestegen met ruim twee procent per jaar. De vervangingsvraag naar fte's nam toe met ongeveer vijf procent op jaarbasis. Verwacht wordt dat in de toekomst de uitbreidingsvraag iets toeneemt en de vervangingsvraag gelijk blijft.

De personeelsvraag per sector

Historie (2003-2008)

De branche-eigen sector nam in de periode 2003-2008 het grootste deel van zowel de betaalde uitbreidingsvraag als de betaalde vervangingsvraag voor zijn rekening (figuur 3.1). De werkgelegenheid in deze sector groeide tussen 2003 en 2008 met ruim twintig procent en de vervangingsvraag had een omvang van meer dan vijftig procent. Dat brengt de totale personeelsvraag in deze sector op meer dan zeventig procent van zijn volume in 2003.

Prognose (2008-2013)

Als de historische ontwikkeling van de personeelsvraag per sector wordt doorgetrokken naar de komende vijf jaar, stijgt de werkgelegenheid in de branche-eigen sector met ruim twintig procent het sterkst. In deze periode komt zeker zestig procent van de totale betaalde sportgerelateerde personeelsvraag voor rekening van de branche-eigen sector. De verdeling van de totale betaalde sportgerelateerde personeelsvraag in de periode 2008-2013 over de drie onderscheiden sectoren wordt weergegeven in figuur 3.2.

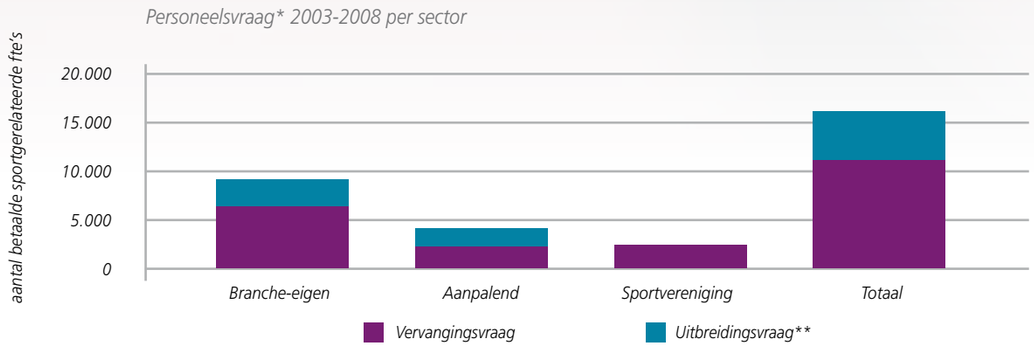

Figuur 3.1

* *Het betreft hier alleen de vraag naar betaalde functies.*
** *Uitbreidingsvraag gecorrigeerd voor krimp.*

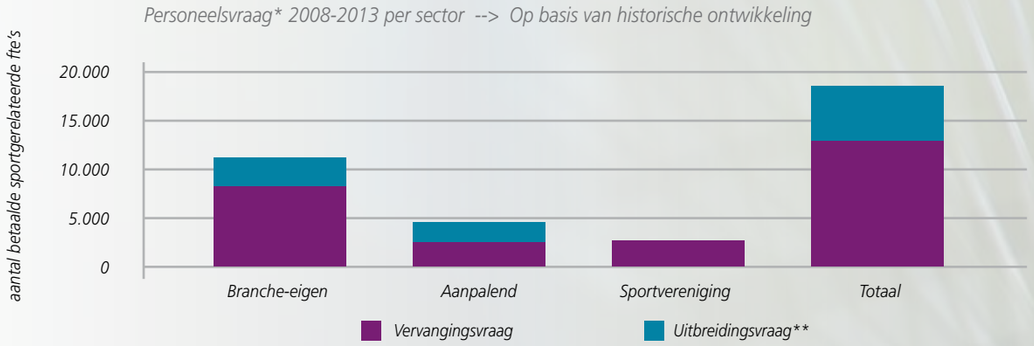

Figuur 3.2

* Het betreft hier alleen de vraag naar betaalde functies.
** Uitbreidingsvraag gecorrigeerd voor krimp.

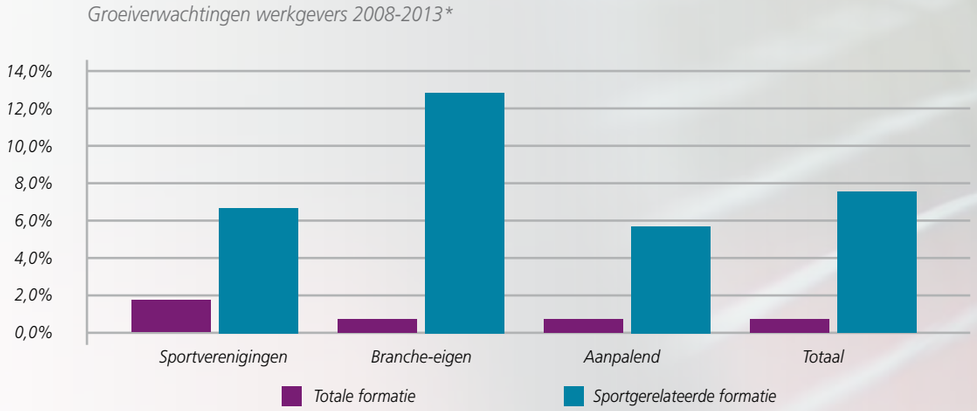

Figuur 3.3

* Cijfers gecorrigeerd voor verwachte krimp.

De personeelsvraag op basis van werkgeversverwachtingen

De personeelsvraag per sector

Werkgeversverwachtingen

Figuur 3.3 laat de werkgeversverwachtingen zien van zowel de algemene formatie als de sportgerelateerde formatie. Dit is uitgesplitst naar hoofdsector. Werkgevers verwachten de procentueel sterkste sportgerelateerde groei in de branche-eigen sector (ruim twaalf procent).

Prognose (2008-2013)

De werkgelegenheid stijgt tussen 2008 en 2013 het sterkst in de branche-eigen sector: met ruim 2.000 fte's tot bijna 18.000. In deze periode komt meer dan de helft van de totale betaalde sportgerelateerde personeelsvraag voor rekening van de branche-eigen sector. De verdeling over de drie onderscheiden sectoren wordt weergegeven in figuur 3.4.

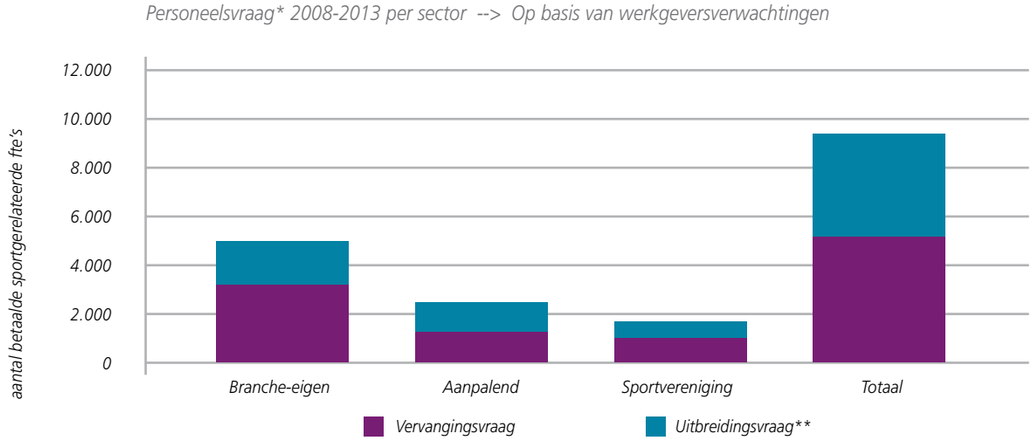

Figuur 3.4

* Het betreft hier alleen de vraag naar betaalde functies.
** Uitbreidingsvraag gecorrigeerd voor krimp.

De personeelsvraag naar functie

Figuur 3.5 laat zien in welke mate specifieke sportgerelateerde functies volgens werkgevers bijdragen aan de door hen verwachte groei van de vraag naar sportgerelateerd personeel.

Verwachte groei van sportgerelateerde functies 2008-2013*

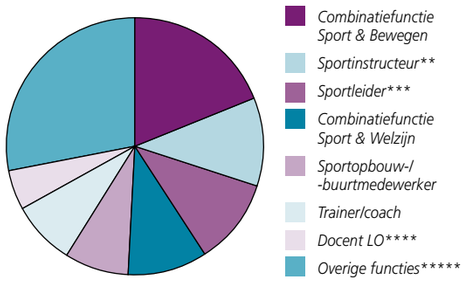

Figuur 3.5

* *Groei gecorrigeerd voor krimp (bewerkt naar tabel 4.12 uit de AMMS 2008-expertversie). Enige voorzichtigheid bij het interpreteren van de cijfers is geboden, omdat voor sommige functies slechts een beperkt aantal respondenten groei- en/of krimpcijfers heeft verstrekt.*
** *Inclusief fitnessinstructeurs.*
*** *Andere benamingen: sportbegeleider, sport- en bewegingsbegeleider.*
**** *Of leraar bewegingsonderwijs.*

Combinatiefuncties

De overheid is van plan om vanuit de 'Impuls brede scholen, sport en cultuur' ten minste 2.500 combinatiefuncties (fte's) te creëren. Deze nieuwe functie is bij gediplomeerde mbo'ers en hbo'ers nog vrij onbekend. Vijftien procent van de mbo'ers en 37 procent van de hbo'ers weet dat er de komende jaren 2.500 combinatiefuncties gerealiseerd worden. Evenwel denkt een ruime meerderheid van zowel de mbo'ers als hbo'ers over de vakmatige competenties te beschikken om de functie goed uit te oefenen en ongeveer de helft van zowel de mbo'ers als de hbo'ers geeft aan zelf best een combinatiefunctie te willen.

Prognoses

Op basis van beide methodes kunnen de volgende conclusies worden getrokken over de personeelsvraag in de periode 2008-2013:

- de totale werkgelegenheid op het gebied van sport en bewegen bedraagt in 2013 waarschijnlijk tussen de 100.000 en 110.000 fte's;
- daarvan gaat het bij 55.000 tot 56.000 fte's om betaalde functies;
- de uitbreidingsvraag naar betaalde, sportgerelateerde fte's in de periode 2008-2013 ligt tussen de 4.000 en 6.000 fte's;
- de vervangingsvraag ligt tussen de 5.500 en 13.000 fte's;
- de totale personeelsvraag bedraagt daarom tussen de 9.600 en 18.800 fte's.

4

Hoofdstuk

Het personeelsaanbod 2008-2013

- Meer dan 10.000 nieuwe mbo- en hbo-gediplomeerden zoeken in de periode 2008-2013 een baan in de sport.

Aannames personeelsaanbod 2008-2013

Om prognoses te kunnen geven over de aanbodzijde van de arbeidsmarkt in de periode 2008-2013 hebben de onderzoekers van de AMMS 2008 een aantal aannames gedaan op basis van historische cijfers:

- de gediplomeerde uitstroom van mbo-opleidingen Sport & Bewegen stabiliseert zich in de periode 2008-2013 op het niveau van 2007. Dat wil zeggen dat jaarlijks circa 2.400 gediplomeerden het mbo verlaten. Dat brengt de totale mbo-uitstroom in de periode 2008-2013 op circa 12.000;
- de gediplomeerde hbo-uitstroom neemt in de periode 2008-2013 toe met ongeveer 25 procent ten opzichte van het niveau van 2007. Dat wil zeggen dat er in 2013 ongeveer 1.250 hbo-gediplomeerden zijn. Het totale aantal gediplomeerden in de periode 2008-2013 bedraagt naar schatting 5.750;
- niet alle gediplomeerden vinden een baan in de sport. Tot het potentiële aanbod voor de arbeidsmarkt worden daarom alleen die gediplomeerden gerekend die na het behalen van hun diploma naar verwachting:
  - een geheel of gedeeltelijk sportgerelateerde baan vinden;
  - verder studeren in een sportgerelateerde vervolgopleiding en vervolgens een sportgerelateerde baan vinden;
  - weliswaar niet in de sport terechtkomen, maar daar potentieel wel in geïnteresseerd zijn.

Verwachtingen personeelsaanbod 2008-2013

Op basis van deze aannames is de verwachting dat het nieuwe arbeidsmarktaanbod sport en bewegen in de periode 2008-2013 bestaat uit ruim 6.000 mbo'ers en meer dan 4.000 hbo'ers. Per jaar komt dat neer op 1.250 mbo'ers en 850 hbo'ers.

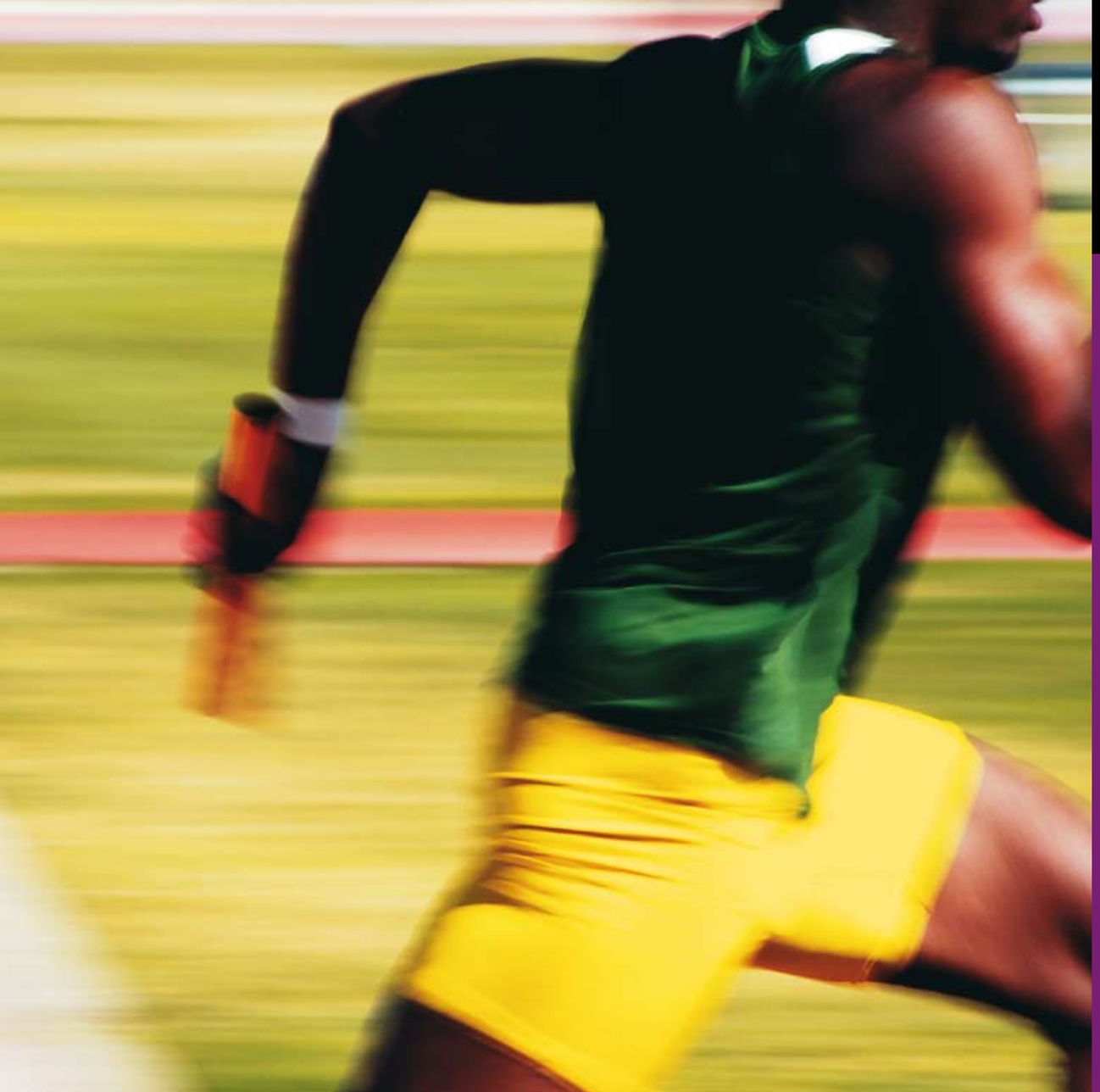

5

Hoofdstuk

De aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt 2008-2013

- In de periode tot 2013 ontstaat er naar verwachting een beperkte schaarste aan hbo-gediplomeerden op de arbeidsmarkt voor sport en bewegen;

- Voor sportgerelateerde functies op mbo-niveau zal de arbeidsmarkt naar verwachting in evenwicht zijn.

Aannames vraag en aanbod arbeidsmarkt 2008-2013

Om te beoordelen in hoeverre de omvang van de personeelsvraag en het personeelsaanbod op elkaar aansluiten, is een aantal aannames gedaan:

- de uitbreidingsvraag naar sportgerelateerde medewerkers op mbo- en hbo-niveau wordt in de periode 2008-2013 volledig ingevuld met gediplomeerden van de sportgerelateerde beroepsopleidingen op mbo- en hbo-niveau;
- één tot twee derde van de vervangingsvraag naar sportgerelateerde medewerkers wordt ingevuld met gediplomeerden van de sportgerelateerde beroepsopleidingen op mbo- en hbo-niveau. De overige vacatures worden ingevuld door zittende beroepsbeoefenaren of vanuit de 'stille reserve';
- qua functieniveau en functietype ontwikkelt de arbeidsmarktvraag zich in de periode 2008-2013 zoals in de periode 2003-2008. Dat wil zeggen dat bijna vijftig procent van de personeelsvraag betrekking heeft op functies met een SB-profiel op mbo-niveau en ruim dertig procent op functies met een sportgerelateerd profiel op hbo-niveau;
- de gemiddelde betrekkingsomvang van de sportgerelateerde banen ligt tussen de 0,6 en 0,8 fte.[4]

Verwachtingen vraag en aanbod arbeidsmarkt 2008-2013

Tabel 5.1 laat zien hoe de aansluiting van de personeelsvraag en het personeelsaanbod in de periode 2008-2013 verloopt. De gegevens in de tabel zijn gebaseerd op de in deel III en IV gepresenteerde prognoses en aannames.

In de tabel staan drie varianten van de toekomstige arbeidsmarktvraag. De onderzoekers gaan ervan uit dat de gemiddelde variant de meest waarschijnlijke is, maar er zijn veel onzekere variabelen. Wat is in de komende jaren bijvoorbeeld de omvang van de gemiddelde sportgerelateerde baan? En in hoeverre wordt in de vervangingsvraag voorzien door gediplomeerde mbo'ers en hbo'ers? Zulke factoren hebben invloed op de ontwikkeling van de personeelsvraag. Daarom zijn er twaalf verschillende berekeningen gemaakt. De maximale en minimale uitkomsten staan ook in tabel 5.1.

Gemiddeld genomen is het waarschijnlijk dat zich de komende jaren een klein overschot aan mbo'ers en een tekort aan hbo'ers ontwikkelen.

Conclusie:

De aansluiting tussen beroepsopleidingen en de vraag vanuit de arbeidsmarkt in de periode 2008-2013 lijkt in evenwicht.

4. Het werkgeversonderzoek resulteerde in een overall deeltijdfactor van 67,1 procent.

	Aanbod van gediplomeerden	**Vraag naar gediplomeerden** (gemiddelde variant)	**Vraag naar gediplomeerden** (maximale variant)	**Vraag naar gediplomeerden** (minimale variant)	**Overschot (+)/ tekort (-) aan gediplomeerden** (bij gemiddelde variant)
Mbo	6.322	6.208	10.803	3.285	114
Hbo	4.277	4.548	7.780	2.483	-271

Tabel 5.1

6

Hoofdstuk

Opleidingen en stages

- Zes op de tien mbo'ers en hbo'ers zijn tevreden over hun sportgerelateerde opleiding;
- Minder dan de helft van de werkgevers is tevreden over de aansluiting van het mbo op de beroeps- en organisatie-eisen;
- Werkgevers zijn beduidend minder positief over de aansluiting van stages op de arbeidsmarkt dan de mbo'ers en hbo'ers.

Opleidingen: voorbereiding op de arbeidsmarkt

Tevredenheid over opleidingen

Mbo'ers en hbo'ers zijn best tevreden over hun opleiding. Ongeveer zestig procent oordeelt positief. Het meest lovend zijn mbo'ers en hbo'ers over de sfeer op school. Ook de manier van lesgeven scoort bij beide groepen vrij goed. Het minst tevreden zijn mbo'ers en hbo'ers over de loopbaanbegeleiding[5] en de organisatie van de opleiding. Minder dan de helft van de oud-studenten geeft aan over deze aspecten tevreden te zijn. Met betrekking tot de organisatie van de opleiding is een groot deel van de mbo'ers (circa dertig procent) ronduit negatief.

Tevredenheid werkgevers over de aansluiting

De tevredenheid van werkgevers over de aansluiting op de arbeidsmarkt en de aansluiting van de opleiding op de eisen van de eigen organisatie spoort redelijk met de tevredenheidscores van afgestudeerden zelf, met uitzondering van de aansluiting tussen mbo en arbeidsmarkt. Minder dan de helft van de werkgevers is tevreden over de aansluiting van het mbo. Het verschil met andere opleidingstypen bedraagt minimaal twintig en soms zelfs veertig procent.

Stages: brug tussen opleiding en werk

Stageplaatsen

Het aantal stageplaatsen voor mbo'ers en hbo'ers die een sportgerelateerde opleiding volgen lijkt voldoende. Voor vrijwel alle mbo- en hbo-gediplomeerden was er tijdens de studie een stageplaats toen ze die nodig hadden. De meeste mbo-stages duurden zes tot twaalf maanden. Hbo-stages duren gemiddeld iets korter, namelijk zes tot tien maanden. Figuur 6.1 laat zien hoeveel stageplaatsen werkgevers jaarlijks hebben per opleidingssoort. Het zwaartepunt bij sportverenigingen ligt bij stagiaires van bondsopleidingen. Binnen de branche-eigen en aanpalende sectoren zijn er veel stageplaatsen voor mbo'ers. In de aanpalende sector zijn er daarnaast ook betrekkelijk veel stageplaatsen voor hbo'ers en wo'ers.

Gemiddeld aantal stage-/BPV-plaatsen per organisatie per opleidingssoort per jaar

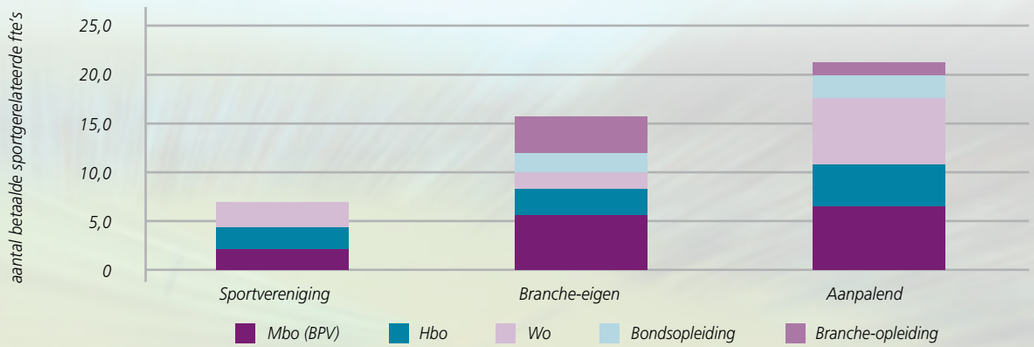

Figuur 6.1

5. Loopbaanbegeleiding wordt gedefinieerd als: keuze voor uitstroomdifferentiatie, vervolgopleiding en beroep.

Tevredenheid over stages

De meerderheid van de studenten (ruim zeventig procent) is over het geheel genomen tevreden tot zeer tevreden over hun stage. Van beide groepen is meer dan tien procent ontevreden tot zeer ontevreden.

Mbo'ers zijn het meest gelukkig over de stagebegeleiding vanuit het stagebedrijf (zeventig tot tachtig procent (zeer) tevreden). De stagebegeleiding door de opleiding scoort in hun ogen minder goed (vijftig tot zestig procent (zeer) tevreden).

Het tevredenheidonderzoek over de stages onder hbo'ers geeft een vergelijkbaar beeld. Ongeveer tachtig procent is tevreden over de stagebegeleiding vanuit het stagebedrijf en meer dan de helft geeft aan te spreken te zijn over de stagebegeleiding vanuit de opleiding.

Over de samenwerking tussen de opleidingen en de stagebedrijven zijn zowel de studenten als de werkgevers over het geheel genomen tevreden, waarbij kan worden aangetekend dat de studenten hier wel wat positiever over zijn (met tevredenheidscores van zeventig tot tachtig procent) dan de werkgevers, van wie ruim zestig procent aangeeft (zeer) tevreden te zijn.

Tevredenheid over de aansluiting van stages op de arbeidsmarkt

Minder dan de helft van de werkgevers is tevreden over de mbo-stages als het gaat om hun aansluiting op beroeps- en organisatie-eisen. De aansluiting van de mbo-stages op de beroeps- en organisatie-eisen scoort bij de werkgevers weliswaar iets beter dan de aansluiting van de mbo-opleiding, maar de tevredenheidscores zijn wel beduidend lager dan die voor stages van andere opleidingen. Over de aansluiting van hbo-stages oordeelt ongeveer zestig procent van de werkgevers (zeer) positief. Voor stages van andere opleidingen varieert dit percentage tevreden werkgevers van circa vijftig tot zeventig procent.

De aansluiting op de arbeidsmarkt wordt ook verschillend beoordeeld door de hbo'ers en mbo'ers. Voor hbo'ers is dit het aspect van de stage waarover ze het meest tevreden zijn: bijna tachtig procent oordeelt hierover (zeer) positief. De tevredenheidscores van mbo'ers over de aansluiting van de stage op de arbeidsmarkt geven een veel diffuser beeld. Die variëren van ongeveer zestig tot tachtig procent. In het algemeen kunnen we stellen dat werkgevers minder positief zijn over de aansluiting van stages dan de studenten zelf.

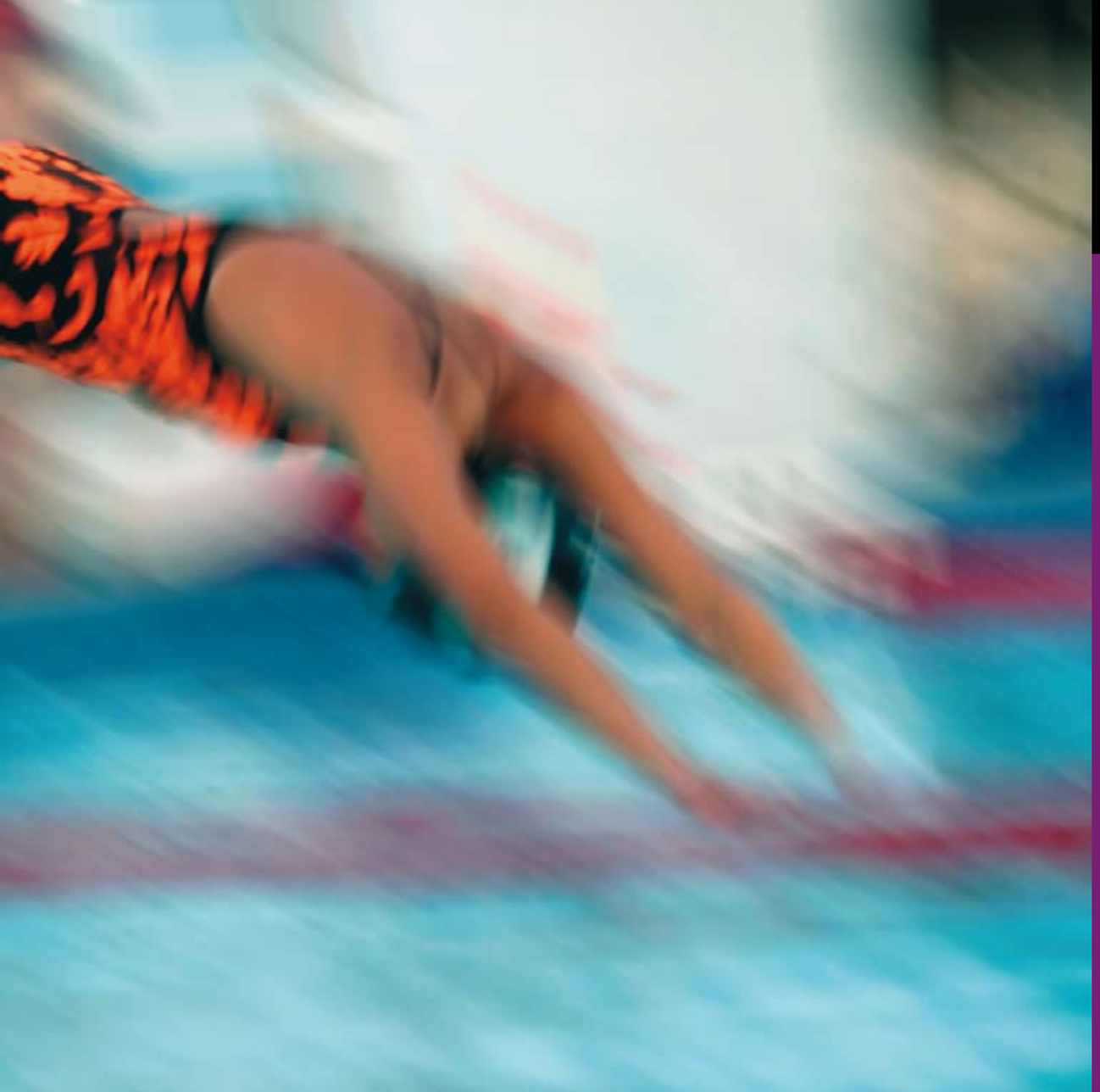

7

Hoofdstuk

Beleidsimplicaties van de onderzoeksresultaten

- De prognoses voor de periode 2008-2013 wijzen op een zeker evenwicht tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt voor sport en bewegen. Het is daarom verstandig om de instroom in de opleidingen op het huidige niveau te handhaven en daarnaast te investeren in kwaliteitsverbeteringen van de bestaande opleidingen.

De onderzoeksresultaten in perspectief

Om de gepresenteerde prognoses van de personeelsvraag en het personeelsaanbod op hun verdiensten te kunnen beoordelen, is het van belang een aantal factoren en overwegingen te bekijken, namelijk:

1. de arbeidsmarktpositie van mbo- en hbo-gediplomeerden;
2. de dynamiek van de arbeidsmarkt;
3. omgevingsfactoren;
4. referentiecijfers;
5. methodische overwegingen.

1. De arbeidsmarktpositie van mbo- en hbo-gediplomeerden

Als de werkgelegenheidssituatie van oud-studenten een indicatie is voor de toekomstige arbeidsmarktpositie van gediplomeerden, dan lijkt er weinig aan de hand. Die arbeidsmarktpositie is in 2008 zonder meer normaal tot goed te noemen. Zowel de mbo'ers als de hbo'ers die de laatste jaren hun opleiding hebben afgerond zijn vaak 'goed terechtgekomen'. Dat geldt zeker als ze hun opleiding al wat langer geleden hebben afgerond. Er is een behoorlijk gat tussen enerzijds de sportgerelateerde mbo- en – vooral – hbo-opleidingen en anderzijds de sportgerelateerde functies. Voor zover er sprake is van werkloosheidscijfers komen deze voor afgestudeerde mbo'ers overeen met gangbare werkloosheidscijfers en zijn ze bij hbo-gediplomeerden zelfs laag. Dit is een positieve constatering in het licht van de zorgen die aan het begin van deze eeuw geventileerd werden over de groei van het aantal studenten en opleidingen binnen het domein sport en bewegen.

Deze constateringen over de huidige solide arbeidsmarktpositie van gediplomeerden van sportopleidingen bieden vanzelfsprekend geen garantie voor de toekomst, maar wel een relativering voor toekomstscenario's die een overschot aan gediplomeerden van sportopleidingen veronderstellen.

2. De dynamiek van de arbeidsmarkt

Het lijkt een open deur: de arbeidsmarkt heeft een dynamisch karakter en de toekomstige ontwikkeling van de arbeidsmarkt is moeilijk te voorspellen. Ook inherent aan de arbeidsmarktdynamiek is dat zowel werkgevers als werknemers over tal van mogelijkheden beschikken om eventuele vraag- en aanbodproblemen het hoofd te bieden. Zowel gediplomeerden als werkgevers blijken in de praktijk creatief met een disbalans tussen vraag en aanbod om te kunnen gaan. Een mogelijke disbalans tussen vraag en aanbod hoeft daarom geen aanleiding te zijn voor onmiddellijke, ingrijpende maatregelen in het instroomvolume van de sportgerelateerde opleidingen.

3. Omgevingsfactoren

Een groot aantal maatschappelijke en economische omgevingsfactoren heeft invloed op de ontwikkeling van de arbeidsmarkt. Globaal genomen lijken deze omgevingsfactoren een vraagbevorderend effect te hebben. Allereerst kan geconstateerd worden dat op dit moment maatschappelijk gezien alle seinen voor sport en bewegen op groen lijken te staan. De ongezonde effecten van een gebrek aan lichaamsbeweging worden steeds wijder en nadrukkelijker bekend en de overheid stimuleert sporten en bewegen door middel van allerlei campagnes en andere initiatieven die de professionalisering binnen dit vakgebied een impuls geven. Wat de exacte impact van deze initiatieven op de omvang van de arbeidsmarktvraag in de komende jaren is, valt niet te zeggen. Dat ze de vraag naar goed opgeleide vakmensen in de sport zullen stimuleren, lijkt echter aannemelijk.

Een tweede omgevingsfactor heeft betrekking op de plannen om het WK Voetbal 2018 en de Olympische Spelen in 2028 naar Nederland te halen. Natuurlijk is het niet zeker dat deze evenementen inderdaad in

Nederland zullen plaatsvinden, maar alleen al de voorbereidingen zullen een positieve impuls geven aan de sportgerelateerde werkgelegenheid. Daarbij wordt aangetekend dat dit waarschijnlijk hoofdzakelijk om arbeidskrachten op hbo- en wo-niveau zal gaan.

Naast de genoemde positieve omgevingsfactoren is er momenteel ook sprake van een potentieel negatieve factor die van invloed kan zijn op de vraag naar afgestudeerden van sportgerelateerde beroepsopleidingen: de economische crisis die Nederland sinds het laatste kwartaal van 2008 in haar greep houdt. Hoewel het werkgeversonderzoek in het laatste kwartaal van 2008 heeft plaatsgevonden, is onzeker in hoeverre werkgevers bij hun inschattingen van de formatieontwikkeling rekening hebben gehouden met de recessie. Bovendien is onzeker in hoeverre de recessie van invloed zal zijn op de feitelijke arbeidsmarktontwikkeling op het gebied van sport en bewegen. Het merendeel van de sportgerelateerde werkgelegenheid bevindt zich immers in het – minder conjunctuurgevoelige – publieke domein en dat kan betekenen dat de invloed hiervan slechts beperkt voelbaar zal zijn. Toch zijn er ook signalen dat 'de sport' de economische neergang niet geheel langs zich heen zal zien gaan.

Een ander mogelijk effect van de recessie is dat mensen zonder sportgerelateerde opleiding zich in het sportsegment van de arbeidsmarkt zullen begeven. Naarmate deze ontwikkeling zich sterker zal voordoen, wordt de kwaliteit van de opleidingen belangrijker. Met name de SB-opleidingen op mbo-niveau hebben in dit opzicht nog werk te verrichten. Werkgevers zijn immers relatief ontevreden over de aansluiting van deze opleidingen op de arbeidsmarkt. Die lage tevredenheid zal op termijn ten koste gaan van de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van mbo-opleidingen Sport & Bewegen.

Concluderend: de genoemde positieve omgevingsfactoren (toenemend maatschappelijk belang van sport en bewegen, voorbereiding EK Voetbal 2018 en OS 2028) zullen waarschijnlijk een structureel positieve invloed hebben op de vraag naar afgestudeerden van sportopleidingen. Op korte termijn moet er vanwege de economische crisis rekening worden gehouden met enige stagnatie in de arbeidsmarktvraag naar afgestudeerden van deze opleidingen.

4. Referentiecijfers

Hoe verhouden zich nu de prognoses uit de AMMS 2008 tot andere arbeidsmarktprognoses? Voor referentiecijfers kunnen we gebruikmaken van de ramingen van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) van de Universiteit Maastricht[6] en de AMMS 2006[7]. Uit de vergelijking met de ROA-cijfers kunnen we voorzichtig concluderen dat de werkgelegenheid binnen het domein sport en bewegen zich gunstiger lijkt te ontwikkelen dan de werkgelegenheid in brede zin. De vergelijking met de cijfers van de AMMS 2006 is in een aantal opzichten problematisch, maar de AMMS 2008 lijkt aan te sluiten bij de meer optimistische groeiscenario's uit de AMMS 2006.

5. Methodische overwegingen

De AMMS is in 2008 voor de eerste keer in zijn huidige opzet uitgevoerd. Een vergelijking met de bevindingen van de AMMS 2006 is in een aantal opzichten moeilijk te maken. Daarom is op dit moment nog moeilijk aan te geven welke prognoses de toekomstige arbeidsmarktvraag het beste voorspellen. Zijn dat de prognoses op basis van historische ontwikkelingen (pagina 24) of de prognoses op basis van werkgeversverwachtingen (pagina 24)? De in de AMMS 2008 gepresenteerde toekomstcijfers zijn gebaseerd op beide benaderingen. Herhaling van de AMMS in de komende jaren zal meer inzicht opleveren in de ontwikkeling van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt voor sportgerelateerde functies.

Moeten opleidingen maatregelen nemen?

Vraag en aanbod op de sportgerelateerde arbeidsmarkt lijken in de periode 2008-2013 redelijk in evenwicht. Op mbo-niveau wordt een klein overschot aan gediplomeerden verwacht en op hbo-niveau is een beperkt tekort mogelijk.

Het lijkt nu niet nodig om de instroom van nieuwe studenten in sportgerelateerde opleidingen op korte termijn te beperken. Dat heeft alles te maken met de gunstige arbeidsmarktpositie van gediplomeerde mbo'ers en hbo'ers in de afgelopen jaren en de talrijke mogelijkheden van zowel vragers als aanbieders om flexibel in te spelen op een eventuele disbalans tussen vraag en aanbod.

Tegelijkertijd kan uit de prognoses niet zomaar worden afgeleid dat een verruiming van de instroom in sportopleidingen noodzakelijk is, ook niet op hbo-niveau, waar een klein tekort aan gediplomeerden denkbaar is. Bovendien is in dit stadium nog onzeker in hoeverre

6. Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (2007), *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2012*, Maastricht. En: Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (2007), *Statistische bijlage. Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2006*, Maastricht.
7. IVA Beleidsonderzoek en Advies/W.J.H. Mulier Instituut (2006), *Arbeidsmarktmonitor Sport. Een meting van sportgerelateerde arbeid in Nederland. Nulmeting*, Tilburg/'s-Hertogenbosch.

de economische recessie zal doorwerken in de vraag naar sportgerelateerde medewerkers.

Het bepalen van de instroom van sportgerelateerde opleidingen op het huidige niveau biedt onderwijsinstellingen financiële zekerheid en tegelijkertijd de mogelijkheid om de kwaliteit van de huidige opleidingen, waar nodig, verder te verbeteren. Een deel van de gediplomeerden en een grotere groep werkgevers oordeelt negatief over een aantal specifieke aspecten van de opleidingen. Dit geldt het sterkst voor opleidingen op mbo-niveau. In hoeverre de opvattingen van de ontevreden respondenten aanleiding kunnen zijn voor kwalitatieve aanpassingen van de opleidingen, kunnen de opleidingen het beste zelf vaststellen in overleg met het werkveld en hun (oud-)studenten.